

ISIDORUS, THEODULF ÉS
A GYERMEK-ÁMOR

Ámor gyermekképe – mellyel a Balassi-filológia is oly sokat foglalkozott – a középkorban sem homályosult el; a keresztény eszmeiséghez illesztett Cupido-ábrázolás a VII. századtól kezdve a reneszánszig a *doctrina Christiana* fontos alapismeretei közé tartozott. Korai verses megjelenítésével Nagy Károly udvari költőjénél és teológusánál, Theodulf orléans-i érseknél (750/760 körül–821) találkozunk, aki egyik elégiájában* arra kívánt vele példát mutatni, hogy miképp lehet felfedni a költők hazugságai alatt rejlő igazságot:

Fingitur alatus, nudus, puer esse Cupido,
Ferre arcum et pharetram, toxica, tela, facem.
Quod levis, alatus, quod aperto est crimine nudus,
Sollertique caret quod ratione, puer.
Mens prava in pharetra, insidiae signantur in arcu,
Tela, puer, virus, fax tuus ardor, Amor.
Mobilis, levius quid enim vel amantibus esse
Quit, vaga mens quorum seu leve corpus inest?
Quis facinus celare potest, quod Amor gerit acer,
Cuius semper erunt gesta resecta mala?
Quis rationis eum spiris vincire valebit,
Qui est puer effrenis et ratione carens?
Quis pharetrae latebras poterit penetrare malignas,
Tela latent utero quot truculenta malo?
Quo face coniunctus virosus prosilit ictus,
Qui volat, et perimens vulnerat, urit, agit?
Est sceleratus enim moechia daemon et atrox,
Ad luxus miseros saeva barathra trahens.
Decipere est promptus, semperque nocere paratus,
Daemonis est quoniam vis, opus, usus ei.

Mint Theodulf kiadója, E. Duemler rámutatott, e versrészlet forrása Isidorus (560 körül–636) *Etymologiae*-jének egyik passzusa (VIII, 11, 80):

„Cupidinem vocatum ferunt propter amorem. Est enim daemon fornicationis. Qui ideo alatus pingitur, quia nihil amantibus levius, nihil mutabilius invenitur. Puer pingitur, quia stultus est et inrationabilis amor. Sagittam et facem tenere fingitur. Sagittam, quia amor cor vulnerat; facem, quia inflammat.”

* *De libris quos legere solebam et qualiter fabulae poetarum a philosophis mystice pertractentur*, in *Monumenta Germaniae Historica, Poetarum Latinarum Medii Aevi*, tom. I, ed. Ernestus DUEMLER, Berolini 1881, pp. 543–544.

Isidorus alapvető tankönyve, az *Etymologiae*, a legfontosabb teológiai és profán ismeretek összegzésével, valamint a szó spirituális jelentését megvilágító módszereivel felmerhetetlen hatást gyakorolt a későbbi műveltségre, irodalomra; a benne felhalmozott tudás jó része a középkor végére vulgáris ismeretvé vált. Költeményeik didaktikus hangnemét és előadásmódját, allegorikus értelmezéseit és morális magyarázatait tekintve úgy tetszik, hogy az Ámor gyermek volta mellett vagy ellen argumentáló reneszánsz kori költők sem tudták kivonni magukat a „daemon fornicationis”-t megrajzoló Isidorus közvetlen vagy közvetett hatása alól.

